

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

06-05-240S

СИЛАБУС SYLLABUS	Управління ризиками Risk management	
Шифр за ОП Code in Degree Programme	ФП 7	
Освітній рівень Level of Education	Бакалаврський (перший) Bachelor's (first)	
Галузь знань Field of Knowledge	05	Соціальні і поведінкові науки Social and behavioral sciences
Спеціальність Field of Study	051	Економіка Economics
Освітня програма Degree Programme	Бізнес-аналітика Business analytics	

Силабус навчальної дисципліни «Управління ризиками» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Бізнес-аналітика» спеціальності 051 «Економіка». Рівне. НУВГП. 2024. 10 стор.

ОП на сайті університету: <https://ep3.nuwm.edu.ua/26521/>

Розробник силабусу: *Олійник О.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри трудових ресурсів та підприємництва*

Силабус схвалений на засіданні кафедри трудових ресурсів та підприємництва

Протокол № 1 від “ 27 ” серпня 2024 року

Завідувач кафедри: Міщук Г. Ю, д.е.н., професор.

Керівник освітньої програми:Рощик І.А., к.е.н., доцент.

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ

Протокол № 1 від “24” вересня 2024 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ: Н.Е. Ковшун, д.е.н., професор

Попередня версія силабусу 06-05-202S

© Олійник О.О., 2024

© НУВГП, 2024

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Освітня програма	<i>Бізнес-аналітика</i>
Спеціальність	<i>051 «Економіка»</i>
Рік навчання, семестр	<i>4-ий рік навчання, 8-ий семестр / 3-рік навчання, 5-ий семестр</i>
Кількість кредитів	<i>4</i>
Лекції:	<i>22/6</i>
Практичні заняття:	<i>20/6</i>
Самостійна робота:	<i>78/108</i>

Курсова робота:	-
Форма навчання	денна/заочна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКІВ	
	Олійник Олена Олександрівна, к.е.н, доцент, доцент кафедри трудових ресурсів та підприємництва.
Вікіситет	http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Олійник_Олена_Олександрівна
ORCID	https://orcid.org/0000-0002-3941-2286
Як комунікувати	o.o.olivnuk@nuwm.edu.ua
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ	
Мета та завдання	
<p>Метою вивчення дисципліни «Управління ризиками» є формування у студентів фундаментальних знань теорії і практики оцінювання та аналізу ризиків, механізмів оптимізації наслідків ризикових подій. Предметом навчальної дисципліни «Управління ризиками» є теоретико-методологічні та організаційно-економічні аспекти управління різними видами ризиків.</p> <p>Основними завданнями навчальної дисципліни є засвоєння студентами знань про теоретичні основи і принципи функціонування ризик-менеджменту та формування навичок щодо вимірювання рівня ризику та визначення раціональної поведінки економічних суб'єктів для оптимізації його наслідків.</p>	
Посилання на розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle	
https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2542	
Передумови вивчення	
<p>Теоретичною і методологічною базою вивчення дисципліни «Управління ризиками» є дисципліни загальноекономічного циклу, зокрема «Організація власного бізнесу», «Підприємницька діяльність», «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Управління бізнес-процесами».</p>	
Компетентності	

IK. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

СК18. Здатність формувати фінансову та цінову політику, інвестиційний портфель підприємства, оцінювати ризики в бізнесі.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН-12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН-17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН-22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН-30. Використовувати техніки та інструменти бізнес-аналізу з урахуванням галузевої специфіки в умовах змін макро- та мікросередовища для діагностики проблем розвитку бізнесу.

Структура та зміст освітнього компонента

Результати навчання Змістові модулі, теми	ПРН 12	ПРН 17	ПРН 22	ПРН 30	Лекції год.		Практ., год.		Сам. робота, год.	
					денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна
Змістовий модуль 1. Сутність, аналіз та оцінювання ризиків										
Тема 1. Сутність, функції та класифікація ризиків.					2	1	1	-	6	10
1.1. Поняття, функції та причини виникнення ризиків в бізнес-середовищі.										
1.2. Класифікація ризиків в бізнес-середовищі.										
1.3. Психологічні передумови прийняття ризикових рішень.										
Тема 2. Організація управління ризиками.					2	1	1	-	8	9
2.1. Сутність та основні етапи управління ризиками.										
2.2. Організаційне забезпечення управління ризиками. Функції ризик-менеджера.										

2.3. Нормативно-правове забезпечення управління ризиками. ISO 31000:2018 «Ризик-менеджмент».	+									
Тема 3. Статистичні методи оцінювання ризиків.					2	1	2	1	7	9
3.1. Дисперсійний метод оцінювання ризику, основні показники варіації.		+								
3.2. Ймовірнісний метод оцінювання ризику.		+								
3.3. Метод β -коефіцієнта оцінювання системного ризику проекту (бізнесу).		+								
Тема 4. Якісні методи оцінювання ризиків.					2	-	2	1	8	10
4.1. Метод мозкового штурму: основні етапи та правила.	+		+	+						
4.2. Експертні процедури в процесі оцінювання ризиків.		+	+							
4.3. Перевірка узгодженості дій експертів на основі розрахунку коефіцієнта конкордації.	+									
Тема 5. Матричні методи та критерії прийняття ризикових рішень в умовах невизначеності.					2	-	2	1	7	10
5.1. Використання матриць при оцінюванні ризикових рішень.		+		+						
5.2. Матриця прибутків (вигод) і матриця збитків (втрат), особливості їхньої побудови та використання.		+								
5.3. Критерії прийняття ризикових рішень в умовах невизначеності.	+									
Тема 6. Причинно-наслідкові методи аналізу ризиків.					2	-	2	1	7	10
6.1. Метод «5 чому»: сутність та особливості використання.		+		+						
6.2. Діаграма Ішикави.	+		+	+						
6.3. Інструмент «Краватка-метелик».		+		+						
Змістовий модуль 2. Регулювання ризиків										
Тема 7. Основні напрями впливу на ризик в бізнес-середовищі.										

7.1. Уникнення ризиків: доцільність та випадки застосування.	+	+			2	1	2	-	7	10
7.2. Прийоми збереження ризиків.		+	+	+						
7.3. Методи передачі та зниження ризиків.		+	+	+						
Тема 8. Страхування ризиків.										
8.1. Сутність, суб'єкти, об'єкти та види страхування.		+			2	-	2	-	7	12
8.2. Критерії прийняття рішень щодо страхування ризиків.	+			+						
8.3. Страхування транспортних ризиків.			+							
Тема 9. Диверсифікація як метод регулювання ризиків, її види.										
9.1. Сутність та види диверсифікації.		+			2	1	2	1	8	9
9.2. Причини диверсифікації підприємницької діяльності.			+							
9.3. Методи обґрунтування доцільності диверсифікації.	+									
Тема 10. Оптимізація інвестиційних ризиків.										
10.1. Сутність та класифікація інвестиційних ризиків.		+			2	-	2	1	7	9
10.2. Принципи формування та оптимізація структури портфеля інвестицій.			+							
10.3. Оцінювання ефективності інвестицій в умовах ризику.	+			+						
Тема 11. Регулювання валютних ризиків.										
11.1. Сутність та специфіка валютних ризиків.		+			2	1	2	-	6	10
11.2. Методи регулювання валютних ризиків.	+			+						
11.3. Інструменти хеджування валютних ризиків.			+							

Форми та методи навчання

Форми навчання: навчальні (аудиторні) заняття; самостійна робота; контрольні заходи.

Методи навчання: лекції у формі діалогу, проблемні лекції, дослідницький метод, навчальна дискусія, аналіз конкретних ситуацій (case study), індивідуальні завдання для вирішення практичних вправ і задач, тестові завдання.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Пакет програмного забезпечення MSOffice або LibreOffice;
відкрита система управління навчанням Moodle; Padlet; Canva.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання

Оцінювання знань здобувачів проводиться відповідно до «Системи оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти (семестровий поточний та підсумковий контроль) зі змінами та доповненнями» (<http://ep3.nuwm.edu.ua/21123/>).

Система оцінювання знань студентів проводиться відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/4088/>

Для оцінювання знань студентів передбачається проведення поточного та підсумкового контролю знань за ЄКТС.

Розподіл обов'язкових балів, що присвоюються студентам

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (залік)		Сума
											40		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	МК 1	МК 2	100
6	5	6	5	6	5	6	5	6	5	5	20	20	

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів

Студенти мають можливість отримати додаткові бали (бонуси) за участь у конференціях, конкурсах, грантових заявках - 7 балів.

Усі модульні контролю проходять у формі тестування на навчальній платформі Moodle. Перший та другий модульні контролю містять по 25 запитань різного рівня складності: перший рівень – 18 запитань по 0,7 бала, другий рівень – 6 запитань по 0,9 бала, третій рівень – 1 запитання по 2 бали. Усього – 20 балів.

Для забезпечення права на об'єктивне оцінювання студентам надається право подавати в письмовій формі апеляційну скаргу про незгоду з отриманими балами.

Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти: <https://ep3.nuwm.edu.ua/25806/>

Рекомендована література

Основна література

1. Гуменюк В.Я., Міщук Г.Ю., Олійник О.О. Управління ризиками : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2009. 156 с.
2. Економічні ризики: методи вимірювання та управління : навчальний посібник. / Н. С. Скопенко, І. В. Федулова, Л. В. Мазник, О. М. Кириченко, Л. І. Удворгелі. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 348 с.
3. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» / З.Д. Калініченко . Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.
4. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник / Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
5. Методичні вказівки до практичних занять та самостійного вивчення дисципліни «Управління ризиками» для студентів спеціальності 051 «Економіка» освітньої програми «Бізнес-аналітика». Рівне: НУВГП, 2019. 23 с.
6. Мороз В.М. Ризик-менеджмент : навч. посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 140 с.
7. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с.

Допоміжна література

8. Горго І.О. Концепція формування системи управління ризиками на підприємстві. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 11. С. 29-42.
9. Олійник О.О. Ідентифікація ризиків як складова процесу управління ризиками в бізнесі. Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки», 2022. Вип. 2(98). С. 192-199.
10. Пожар Є.М. Аналіз фінансових ризиків та методи їх нейтралізації на підприємстві. Інфраструктура ринку. 2020. №43. С. 387-391.
11. Управління ризиками: навчальний наочний посібник. М. О. Кравченко, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська; Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.
12. Шклярук С.Г. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. 494 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

Офіційний веб-сайт Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України. URL: <http://www.ukrproject.gov.ua/>
Risk Management. URL: <https://subscriptions.risk.net/about/>
Institute of Risk Management. URL: <https://www.theirm.org/>
Risk Management. URL: <http://www.riskmanagement.com/>
Five steps of the risk management process – 360 factors. URL: <https://www.360factors.com/blog/five-steps-of-risk-management-process/>

Поєднання навчання та досліджень

Здобувачі мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування наукових статей та тез доповідей з тематики курсу. Тематики наукових досліджень: «Управління ризиками підприємств водогосподарського комплексу», «Організаційне забезпечення управління ризиками», «Ризик-менеджер: функції та компетентності», «Управління інвестиційними ризиками», «Управління ризиками у сфері природокористування» та ін.

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Аналітичні навички, гнучкість розуму, економічна компетентність, клієнтоорієнтованість, ініціативність, грамотність, критичне мислення, комплексне рішення проблем.

Дедлайни та перескладання

Завдання навчальної дисципліни повинні виконуватись вчасно. У разі відсутності на занятті через хворобу або мобільність здобувач зобов'язаний самостійно виконати завдання відповідно до методичних рекомендацій, розміщених на навчальній платформі Moodle.

Допускається у порядку, встановленому НУВГП, вільне відвідування здобувачами навчальних занять відповідно до Порядку про вільне відвідування студентами навчальних занять в НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/>

Інформація щодо перездачі модулів розміщена в розділі Оголошення на навчальній платформі НУВГП <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Порядок ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/1/4273.pdf>

Неформальна та інформальна освіта

В межах вивчення дисципліни наявна можливість визнання (перезарахування) результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті. Положення про неформальну та інформальну освіту в НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>

Coursera URL: <https://www.coursera.org/> (Управління ризиками проекту та змінами. Прикладне управління ризиками).

Prometheus URL: <https://prometheus.org.ua/> (Основи фінансів та інвестицій)

edEx URL: <https://www.edx.org/> (Introduction to Risk Management).

FutureLearn URL: <https://www.futurelearn.com/> (Risk Management in the Global Economy).

Правила академічної доброчесності

Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватися принципів та правил академічної доброчесності, сумлінно та самостійно (крім випадків, що санкціоновано передбачають групову роботу) виконувати навчальні та дослідницькі завдання, посилаючись на джерела, з яких береться інформація.

Якщо у виконаному практичному завданні виявлено запозичення з інших джерел без належного посилання, оцінювання такого завдання знижується у відповідності до виявлених порушень.

У випадку виявлення списування під час проведення поточного та підсумкового контролю, результати оцінювання такого здобувача скасовуються.

Неприйнятним є порушення норм моралі, зокрема негідне поведіння у громадських місцях, на території університету, вживання ненормативної лексики; завдання шкоди матеріально-технічній базі університету.

Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату в Національному університеті водного господарства та природокористування <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj>

Кодекс честі студента <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj>

Якість освіти. НУВГП <https://nuwm.edu.ua/sp>

Вимоги до відвідування

Пропущенні заняття з навчальної дисципліни відпрацьовуються шляхом самостійного виконання завдань відповідно до методичних рекомендацій. Завдання розміщені на навчальній платформі Moodle. Здобувач може звернутись безпосередньо до викладача з приводу отримання індивідуальних завдань або з використанням зазначених засобів комунікації.

Мобільні телефони та ноутбуки можуть вільно використовуватись здобувачами на заняттях для виконання практичних і ситуаційних завдань, роботи із статистичними даними.

Олійник О.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри трудових ресурсів та підприємництва

Автор
Доцент

Олена ОЛІЙНИК

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №1083
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 3FAA9288358EC003040000009B6C3700C8C2C100